

Õigusvaldkonna ametid

Euroopa Liidu liikmesriikide õigus- ja kohtusüsteemidesse kuulub hulk erinevaid õigusvaldkonna ameteid, nagu juristid, notarid, kohtunikud, prokurörid ja kohtuametnikud. Õigusvaldkonna töötajad ei kanna kõikides liikmesriikides samu ametinimetusi, samuti erineb liikmesriigiti nende roll ja staatus.

Sellel lehel antakse üldteavet õigusvaldkonna ametite esindajate (rolli ja staatuse) kohta.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Kui Teil on vaja leida õigusvaldkonna töötajat mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis, otsige osast [Leia...](#)

Sissejuhatus

Euroopa Liidu õigusega reguleeritakse ainult juristi kutsealal tegutsemise tingimusi. Õigusvaldkonnas tegutsemise tingimusi reguleeritakse tavaliselt riiklikul tasandil. Hoolimata võimalikest sarnasustest erinevad liikmesriikide asjaomased eeskirjad riigiti märkimisväärselt, sest need kajastavad sageli juba ammu välja kujunenud traditsioone.

Euroopa Nõukogu ministrite komitee on väljastanud mitu soovitusi õigusvaldkonna ametite kohta. Ühes neist käsitletakse juristi kutsealal töötamist, teises kohtunike sõltumatust. Euroopa Nõukogu ministrite komitee soovitused ja muu teabe selle valdkonna kohta leiate Euroopa Nõukogu [veebisaidilt](#).

Ka [Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis](#) on sätestatud, et igal kuriteos süüdistataval on õigus kaitsta end ise või enda poolt valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui õigusemõistmise huvid seda nõuavad ja tal ei ole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks. Säte viitab küll peamiselt kriminaalasjadele, kuid [Euroopa Inimõiguste Kohus](#) on laiendanud selle reguleerimisala ka tsiviilasjadele.

Kohtunikud

Kohtunik on juhtivametnik, kes on kohtu eesistujaks kas üksinda või kuuludes kohtunike kolleegiumi koosseisu. Kohtuniku volitused, ülesanded, ametisse määramine, ametikohustused ja koolitus erinevad riigiti märkimisväärselt. Kohtunik on vahemees, kes juhhib kohtuasja erapooletult ja avalikult. Kohtunik kuulab ära kõik tunnistajad ja tutvub kohtuasja poolte esitatud muude tõenditega, hindab poolte usaldusväärsust ning teeb siis oma õigusliku tõlgenduse või isikliku hinnangu põhjal kohtuasjas otsuse.

Kohtuniku elukutse kohta leiate lisateavet järgmistelt veebisaitidelt:

- [Euroopa Halduskohtunike Ühing \(AEAJ\)](#),
- Euroopa Kohtunike ja Prokuröride Ühing (EJPA),

- [Rahvusvaheline Kohtunike Ühing](#) (eelkõige Euroopa osakond),
- [Euroopa Kohtunikud Demokraatia ja Vabaduse eest](#) (MEDEL).

Prokurörid

Kriminaalmenetluses on prokuratuuril väga tähtis roll. Prokuratuuride töökorraldus erineb liikmesriigiti oluliselt, samuti prokuröri roll, ülesanded ja volitused.

Kohtutöötajad

Kohtutöötajate ülesanded ja ametinimetused võivad olla väga erinevad: *Greffier* Prantsusmaal, *Rechtspfleger* Saksamaal, *Court clerk* Inglismaal.

Lisaks erinevad kohtutöötajate ülesanded suuresti ka õigussüsteemide lõikes: kohtunike või prokuröride abistamine, kohtutöö korraldamine, kindlad ülesanded konkreetsetes menetlustes. Sõltuvalt riigist peab kohtutöötajatel olema õiguslane kõrgharidus, nad võivad anda õiguslast nõu ja/või osalevad korrapäraselt täiendkoolitustel.

Igal juhul on neil kohtute töös oluline roll, võttes vastu ohvreid ja süüdistatavaid ja kandes nende eest hoolt ning aidates tagada kohtusüsteemi üldist tõhusust.

Kohtutöötajaid esindab Euroopa tasandil [Euroopa Kohtutöötajate Liit](#), valitsusväline organisatsioon, mis ühendab mitme riigi kohtutöötajate ühendusi. Euroopa Kohtutöötajate Liidu eesmärkide hulka kuuluvad osalemine õigusaktide väljatöötamisel, arendamisel ja harmoneerimisel nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil, koostöö Euroopa institutsioonidega, liikmete kutsealaste huvide esindamine ja elukutse edendamine paremini toimiva kohtusüsteemi huvides.

Kohtutäiturid (kohtuametnikud)

Kohtuametnike ametiala reguleeritakse liikmesriikide õigusega ja asjaomased eeskirjad erinevad riigiti.

Selle elukutse esindajaid esindab Euroopa tasandil [Kohtuametnike Rahvusvaheline Ühendus](#) (UIHJ). Ühendus esindab oma liikmeid rahvusvahelistes organisatsioonides ja tagab koostöö riikide asjaomaste ametiasutustega. Tema eesmärk on täiustada riikide menetlusõigust ja rahvusvahelisi lepinguid ning ta aitab levitada ideid ning käivitada projekte ja algatusi, millega püütakse edendada kohtuametnike sõltumatust.

[Euroopa Kohtuametnike Koda](#) (prantsuskeelne akronüüm CEHJ) on samuti kohtuametnike esindav institutsioon. Selle Belgia õiguse alusel tegutseva mittetulundusühenduse eesmärk on soodustada kohtuametnike suuremat kaasamist õigusvaldkonna töötajate kooskõlastatud tegevusse Euroopa tasandil.

Juristid

Sõltumata sellest, kas juristi palkab eraisik, organisatsioon või riik, on tema ülesandeks olla kliendi usaldusväärne nõuandja ja esindaja, keda oma kutseala esindajana austatakse ning kes on hädavajalik osaleja õiglasel kohtumõistmises. Kui jurist kehastab kõiki neid omadusi ning teenib truult oma kliendi huve ja kaitseb tema õigusi, täidab ta ka ühiskonna poolt juristile seatud ülesanded: aitab ära hoida konflikte ja tagada, et vaidlused lahendatakse kooskõlas tsiviil-, avaliku ja kriminaalõiguse tunnustatud põhimõtetega ning arvestades õiguste ja huvide kaitset, edendada õiguse arengut ning kaitsta vabadust, õigust ja õigusriigi põhimõtet.

Juristide tegevust reguleerivad liikmesriikides kutseühendused või ametiasutused – advokatuurid ja õigusliidud – kelle ülesandeks on juristide ametialaste käitumisreeglite kehtestamine ja järelevalve distsipliini üle.

Euroopa Liidu õigusega ei reguleerita õigusvaldkonnas tegutsemise tingimusi. 1998. aasta [direktiivis](#) sätestatakse siiski tingimused, mille täitmise korral juristil, kes on omandanud kutsekvalifikatsiooni ühes liikmesriigis, on õigus alaliselt tegutseda advokaadi kutsealal mõnes muus liikmesriigis.

ELi tasandil esindab juriste 1960. aastal asutatud rahvusvaheline mittetulunduslik organisatsioon [Euroopa Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogu](#) (CCBE). Nõukogu on ühendusliiklik ELi ja liikmesriikide advokatuuride ja õigusliitude vahel kõikides vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, mis on seotud juristi kutsealal töötamisega.

Notarid

Notarid on õigusvaldkonna töötajad, kes on spetsialiseerunud teatavatele õigusküsimustele, milles tegutsemiseks on neil ka pädevus. Ülesannete ja vastutusala tõttu on notaritel oluline roll liikmesriigi õiguses nendes 22 liikmesriigis, kus õiguskorra aluseks on Rooma tsiviilõigus. Notarid tegutsevad ka tavaõigusel põhineva õigussüsteemiga liikmesriikides. Nende töö seisneb erinevate

õigusteenuste osutamises ning nende ülesanded ja volitused on enamasti seotud välismaal kasutatavate õiguslike vahendite ja dokumentidega. Neil on oluline roll oma riigi rahvusvahelises kaubandus- ja majandustegevuses.

Notarite peamised ülesanded on järgmised:

- koostada eralepinguid ja nõustada pooli, järgides samal ajal nende võrdse kohtlemise põhimõtet. Dokumentide koostamisel vastutab notar nende ja enda antavate nõuannete õiguspärasuse eest, teavitades pooli võetavate kohustuste sisust ja tagajärgedest,
- jõustada enda koostatud notariaalakte. Notariaalakti saab registreerida aktide registris ja selle saab jõustada, kui üks pool ei täida kohustusi, ilma et oleks vaja kohtuniku sekkumist,
- olla vahendaja, kes erapooletult ja seadust rangelt jälgides võimaldab pooltel jõuda vastastikku rahuldava kokkuleppeni.

Notarid on ametnikud, kellele riik annab avaliku teenuse osutamiseks teatavad volitused ja kes täidavad oma ülesandeid vaba elukutse esindajatena.

Notarid peavad hoidma ametisaladust. Notarite ametisse nimetamise tingimused sarnanevad kohtunike ametisse nimetamise tingimustele, notarid on ametikohustuste täitmisel sõltumatud, nad määratakse ametisse eluaegsena, nad on erapooletud, nende ametitoimingutel on õigusjõud ja need kuuluvad täitmisele. Notarid tegutsevad justiitsministeeriumi järelevalve all.

Kodanike teenistuses on Euroopa Liidu 22 liikmesriigis, kus õiguskorra aluseks on Rooma tsiviilõigus, umbes 35 000 notarit ning üle 1000 notari tegutseb tavaõigusel põhineva õigussüsteemiga liikmesriikides Ühendkuningriigis ja Iirimaa.

Tehingutes Euroopa institutsioonidega esindab liikmesriike, kus õiguskorra aluseks on Rooma tsiviilõigus, [Euroopa Liidu Notariaatide Nõukogu](#) (CNUE), mis loodi 1993. aastal. CNUE esindab järgmiste ELi liikmesriikide notariaate: Austria, Belgia, Bulgaaria, Eesti, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Leedu, Luksemburg, Läti, Madalmaad, Malta, Poola, Portugal, Prantsusmaa, Rumeenia, Saksamaa, Slovakkia, Sloveenia, Tšehhi Vabariik ja Ungari. Tavaõigusel põhineva õigussüsteemiga riikides Ühendkuningriigis ja Iirimaaal tegutsevatel notaritel on oma riiklikud esindusorganisatsioonid. Rahvusvahelisel tasandil esindab Inglismaad ja Walesi, Šotimaad, Iirimaa ja Põhja-Iirimaa [Ühendkuningriigi ja Iirimaa Notarite Foorum](#).

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Viimati uuendatud: 21/01/2019